

Att samarbeta med Umeå universitet i forskning

Information till samarbetsparter

Umeå universitet välkomnar samarbeten inom forskningen då det främjar såväl universitetets eget vetenskapliga arbete och undervisning som att effektivt nå ut med kunskap till nytta för samhället. För att universitetet ska kunna ingå samarbeten krävs att dessa ligger i linje med universitetets övergripande uppdrag, att samarbetena präglas av kvalitet, transparens och tydlighet och att de följer gällande lagar, riktlinjer och etiska principer vid universitetet. Det är viktigt att samarbeten inte rubbar allmänhetens förtroende för universitetet eller inskränker universitetets möjligheter att bedriva forskning och utbildning. Samarbeten förutsätter skriftliga avtal.

För framgångsrika samarbeten behöver parterna förstå varandras förutsättningar. Parternas förväntningar och förutsättningar utgör grunden för tydliga avtal och behöver klargöras innan samarbetet eller uppdraget påbörjas.

Umeå universitet styrs av vissa bestämmelser i lag och andra regelverk som inte kan avtalas bort. Det handlar bland annat om regler om offentlighet och sekretess och om forskningens frihet, bland annat rätten att fritt publicera sina resultat. Universitetet behöver också ta hänsyn till lärarundantaget som ger lärare rätt till sina arbetsresultat. Om doktorander eller studenter ska delta i samarbetet behöver universitetet också säkerställa att dessa kan slutföra sin utbildning i tid.

Med detta material vill Umeå universitet tydliggöra sina förutsättningar för samarbete i forskning. Vid samarbeten med studenter

vid Umeå universitet gäller delvis andra förutsättningar. Vänligen kontakta den ansvariga för kursen eller programmet eller vänd er till Enheten för forskningsstöd och samverkan för vägledning.

Mer information finns på www.umu.se/samarbeta-med-student

Olika former av samarbete inom forskning

Inom forskningen finns det två möjliga samarbetsformer, uppdragsforskning och forskningssamarbete. Eftersom de legala förutsättningarna är olika är det nödvändigt att i diskussioner om presumtiva samarbeten vara tydlig med vilken form som avses.

Uppdragsforskning

Uppdragsforskning är vad det heter, nämligen att universitetet genomför forskning på uppdrag från annan. Universitetet är skyldigt att ta ut en avgift för uppdraget som helt täcker universitetets kostnader för projektet – full kostnadstäckning. Det finns inga formella hinder mot att uppdragsgivaren övertar ägandet till resultaten av uppdraget men i vissa fall är det tillräckligt med nyttjanderätter. Ytterst är detta upp till uppdragsgivaren och den utförande forskaren att komma överens om.

Forskningssamarbete

Forskningssamarbete innebär att universitetet bedriver forskning med en eller flera andra, till exempel företag eller andra lärosäten. Inom samarbeten bidrar parterna

med resurser i form av exempelvis ekonomiska medel, material och befintlig kunskap.

Då forskningssamarbete inte innebär full kostnadstäckning för universitetet får samarbetet inte medföra att samarbetsparter erhåller rätt till bakgrundkunskap eller resultat som genererats vid universitetet med mindre än att separat och marknadsmässig ersättning utgår för detta. Eftersom universitetet omfattas av EU:s statsstödsregler kan ett felaktigt erhållande av sådana rättigheter anses som otillåtet statsstöd, vilket till exempel kan medföra återbetalningsskyldighet för samarbetsparten.

Sekretess och tystnadsplikt i forskning

Umeå universitet är en svensk myndighet och omfattas därför av offentlighetsprincipen. Information som kommer till Umeå universitet eller som skapas här blir allmän handling som många gånger är offentlig och ska lämnas ut om någon begär att få ta del av den allmänna handlingen.

Men offentlighetsprincipen är inte utan gränser. Uppgifter i allmänna handlingar kan omfattas av sekretess. För att en uppgift ska kunna sekretessbeläggas krävs stöd i offentlighets- och sekretesslagen. Att en uppgift omfattas av sekretess måste alltid bedömas från fall till fall och varje uppgift bedöms för sig. Universitetet kan aldrig garantera mer sekretess än vad offentlighets- och sekretesslagen tillåter.

Exempel på vad som kan omfattas av sekretess hos Umeå universitet är vissa uppgifter som en samarbetspartner eller uppdragsgivare lämnat till Umeå universitet i samband med forskning där universitetet och företaget samverkar. Det måste också finnas skäl för Umeå universitet att anta att universitetet har fått uppgifterna under förutsättning att de inte ska avslöjas. (OSL 24 kap 5§ och 31 kap 12§). Det är därför bra att ha ett avtal där det tydligt framgår vilken

information företaget kommer att dela med Umeå universitet och vilken information som företaget anser är hemlig. När informationen lämnas till de forskare vid Umeå universitet som företaget samverkar med är det också viktigt att företaget är tydligt med att uppgifterna hanteras konfidentiellt.

Det är alltid Umeå universitet som gör bedömningen av om uppgifterna kan sekretessbeläggas enligt reglerna i offentlighets- och sekretesslagen. Företagets vilja att informationen ska hemlighållas ingår i den bedömningen.

Om en uppgift omfattas av sekretess har den som är anställd vid universitetet tystnadsplikt. Det innebär att den anställda inte får avslöja uppgifterna på något sätt. Denna straffsanktionerade tystnadsplikt följer av lag och innebär ett starkare skydd för uppgifterna än en avtalsreglerad tystnadsplikt. Om företaget ändå vill teckna avtal om sekretess och tystnadsplikt med Umeå universitet ska detta tecknas med Umeå universitet som part, inte med enskilda anställda. Avtalet ska också granskas av universitetets jurister innan det undertecknas.

Läraryrskundantaget och rätt att använda resultat

De flesta forskare vid Umeå universitet är anställda som lärare. Enligt lag gäller det så kallade läraryrskundantaget, vilket enkelt uttryckt innebär att forskaren äger rätten till de flesta av sina arbetsresultat. Detta innebär att universitetet, i fall där resultat ska överföras eller på annat sätt tillgängliggöras för en samarbetspart, behöver säkerställa att forskaren kommer att överföra eller lämna licens till samarbetsparten på sådana skäliga villkor som framgår av samarbetsavtalet mellan universitetet och samarbetsparten.

Vid gemensamma resultat fördelas äganderätten i förhållande till storleken på parternas intellektuella insats. Universitetet utgår här från Sveriges universitets- och högskoleförbunds (SUHF) principer för immaterialrättslig hantering i forskningsavtal,

rekommendationer antagna av SUHF:s förbundsårsamling den 19 oktober 2016, REK 2016:3.

Samarbetsparten kan tillförsäkras en option om att förvärva resultatet från forskaren. Eftersom universitetet inte äger resultatet måste de närmare villkoren för en sådan överlåtelse avtalas mellan företaget och forskaren. Universitetet är inte part i ett sådant avtal.

Vid uppdragsforskning ska uppdragsgivaren alltid få en kostnadsfri nyttjanderätt att använda resultat i egen forsknings- och utvecklingsverksamhet. I normalfallet kan uppdragsgivaren även få en icke-exklusiv kommersiell nyttjanderätt.

En förutsättning för alla forskningsavtal är att lärosätet och dess forskares möjligheter att fritt fortsätta att forska inom ett visst område och att välja samarbetspartners inte ska begränsas. Det är därför ett minimikrav att lärosätet och dess forskare tillförsäkras en fortsatt kostnadsfri rätt att använda forskningsresultaten i utbildning och akademiska forskningssamarbeten.

Att sprida resultat

I Umeå universitets grunduppdrag ingår att värna den akademiska friheten. Avtal får inte påverka vad forskaren kommer fram till eller inskränka rätten till fri publicering av forskningens resultat. Detta gäller även när resultat framtagna vid universitetet övertas av en samarbetspart eller det finns möjlighet för en samarbetspart att överta eller på annat sätt nyttja resultaten.

En viss fördröjning kan vara rimlig i vissa fall. Publicering av resultat bör kunna fördröjas med maximalt en månad för att ge övriga avtalsparter möjlighet att säkerställa att publiceringen inte innehåller information som överenskommit ska vara hemlig, och med ytterligare tre månader för att möjliggöra ansökan om immaterialrättsligt skydd.

